

Klimata un enerģētikas ministrija

Latgales iela 165, Rīga, LV-1019, tālr. 66016740, e-pasts pasts@kem.gov.lv, www.kem.gov.lv

Rīgā, 27.12.2024. Nr. 1-13/3382

Uz 19.12.2024 Nr. 7-2.3.1e/873

Valsts kontrole

Par lietderības revīzijas “Vai Latvijā izveidotā enerģētikas politikas pārvaldība nodrošina efektīvu lēmumu pieņemšanu enerģētikas nozares attīstībai” noslēguma dokumentu nosūtīšanu

Klimata un enerģētikas ministrija (turpmāk – KEM) ir saņēmusi Valsts kontroles 2024. gada 19. decembra vēstuli Nr. 7-2.3.1e/873 par lietderības revīziju “Vai Latvijā izveidotā enerģētikas politikas pārvaldība nodrošina efektīvu lēmumu pieņemšanu enerģētikas nozares attīstībai”, ar kuru nosūtīti revīzijas noslēguma dokumenti un kurā tiek lūgts sniegt KEM viedokli par veikto revīziju kā arī sniegt atbildes uz vēstulē uzdotajiem jautājumiem.

Atbildot uz vēstulē uzdotajiem jautājumiem KEM sniedz atbildes:

1. Par veikto revīziju: vai revīzija bija nepieciešama, un vai tā veikta īstajā brīdī (laikā)?

KEM izsaka pateicību Valsts kontrolei par ieguldīto darbu un veikto revīziju kopumā vērtē kā lietderīgu. Revīzijas “Vai Latvijā izveidotā enerģētikas politikas pārvaldība nodrošina efektīvu lēmumu pieņemšanu enerģētikas nozares attīstībai” ziņojums (turpmāk – ziņojums) sniedz līdzšinējās situācijas izpēti un analīzi. Tāpat KEM ar izpratni izturas pret Valsts kontroles izteiktajiem secinājumiem un sniegtajiem ieteikumiem.

Attiecībā uz lietderības revīzijai izvēlēto laiku, KEM ieskatā revīzija tiek veikta īstajā brīdī, ņemot vērā šobrīd notiekošo aktīvo darbu pie Enerģētikas stratēģijas 2050.gadam izstrādes. Vienlaikus KEM ieskatā svarīgi ņemt vērā, ka revīzijas ietvaros analizētajā periodā pēc NEKP apstiprināšanas 2020.gadā būtiski mainījās Eiropas Savienības tiesiskais regulējums enerģētikas jomā, gan pārskatot enerģētikas mērķu ambīciju līmeni, to ievērojami paaugstinot, gan paplašinot nozares apakšmērķu tvērumu un palielinot to skaitu. Tāpat jāatzīmē, ka revidētais periods aptver divu ministriju (Ekonomikas ministrijas un KEM) rīcības un atbildības kopumu, ņemot vērā KEM izveidi un atbildību pārdali starp ministrijām no 2023.gada 1. janvāra. Būtiski ņemt vērā, ka enerģētikas politikas vērtēšanai nepieciešamo datu indikatoru un rezultatīvo rādītāju pieejamība tiek nodrošināta ar gandrīz 2 gadu nobīdi, līdz ar to revīzijas veikšanas brīdī rezultatīvie rādītāji sniedza ieskatu par enerģētikas mērķu izpildi un ieviesto politiku un pasākumu ietekmi periodā līdz 2022. gadam (faktiski tikai 2 gadus paveiktais).

Papildus KEM vērš uzmanību, ka revīzijas ietvaros vērtētais Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021.–2030. gadam aptver politikas, jomas un pasākumu loku, kas ir ievērojami plašāks par revīzijas tvērumā esošo enerģētikas nozari. KEM uzsver, ka saskaņā ar NEKP prognozēm, ja tiek īstenoti visi NEKP iekļautie pasākumi noteiktajā laikā, tad NEKP iekļautie mērķi enerģētikas jomā tiktu sasniegti. Vienlaicīgi KEM vērš uzmanību, ka šis apgalvojums ir spēkā, ja būtiski nemainās ģeopolitiskā situācija.

2. Par revīzijas secinājumiem: īsumā izklāstīt KEM viedokli par Valsts kontroles konstatēto problēmu iemesliem?

KEM ieskatā vairums Valsts kontroles secinājumu ir objektīvi un atspoguļo izaicinājumus ambiciozo enerģētikas mērķu sasniegšanā.

KEM piekrīt Valsts kontroles secinājumam, ka NEKP īstenošanas uzraudzības sistēmu var pilnveidot un to būtu nepieciešams arī institucionalizēt. Atbilstoši Pārvaldības regulas nosacījumiem pirmais ziņojums par NEKP izpildes progresu tika sagatavots un iesniegts EK 2023.gadā. Nākamais ziņojums tiks iesniegts 2025.gadā. Ņemot vērā būtiskas ES regulējuma izmaiņas (pakotne "Gatavi mērķrādītājam 55"), ievērojami mainījās ziņošanas vajadzības. KEM vērš uzmanību, ka revidējamajā periodā vienlaicīgi notika darbs pie ES regulējuma transponēšanas nacionālajos tiesību aktos, šī ES regulējuma izmaiņām un NEKP ietvertu pasākumu īstenošanas, kam sekoja arī aktualizētā NEKP projekta izstrāde. KEM ieskatā progresa vērtēšanas ietvara izveide paralēli šiem procesiem būtu laukietilpīga un apšaubāma no racionālas resursu izmantošanas viedokļa, zinot, ka ietvars būs jāmaina jau pēc pirmā izvērtējuma veikšanas un ziņošanas EK 2025. gadā (par periodu līdz 2023.g.). Darbs pie 2025. gada ziņojuma tiks izmantots par bāzi jaunajam tiesiskajam ietvaram. Šobrīd KEM ir uzsācis darbu pie progresa ziņošanas ietvara izstrādes. Pirmā progresa ziņojuma izstrāde, kas balstīsies uz jauno regulējumu plānota 2027.gadā (par periodu līdz 2025.g.).

Tāpat KEM piekrīt Valsts kontroles secinājumam, ka mērķu sasniegšanai ir nepieciešams piesaistīt finansējumu NEKP īstenošanai. Vienlaikus vēršam uzmanību, ka aktualizētais NEKP ir pieņemts pēc panāktajām vienošanām par ES budžeta instrumentu sadali, un līdz ar to vadošā iestāde nav gatava atvērt sarunas par ES fondu finansējuma pārdalēm, jo pastāv risks, ka piešķirtais finansējums var tikt Latvijai atņemts, vienlaikus meklējot risinājumus atbalsta programmu pielāgošanai aktualizētajam NEKP un jaunajam ES direktīvu prasībām.

KEM nevar pilnībā piekrist Valsts kontroles secinājumiem par pāreju no neto uzskaites sistēmu uz neto norēķinu sistēmu un tās neatbilstību sākotnēji noteiktajiem mērķiem. Jau sākotnēji gan neto uzskaites sistēma, gan arī neto norēķinu sistēma primāri ir tikušas paredzētas tam, lai mudinātu mājsaimniecības samazināt enerģijas cenu ietekmi, primāri patērējot savu ražoto elektroenerģiju pašām, tostarp arī mudinot atbalsta pasākumus izvēlēties tām mājsaimniecībām, kuru elektroenerģijas patēriņa profils ir piemērots savas ražotās enerģijas patēriņam. KEM norāda, ka gadījumos, kad mājsaimniecības saņemto atbalstu saules paneļu iegādei izmanto atbilstoši programmas sākotnējam mērķim, proti, primāri pašpatēriņa nodrošināšanai, gan neto uzskaites sistēma, gan norēķinu sistēma praktiski līdzvērtīgi var sniegt nozīmīgu ieguldījumu iedzīvotāju energoresursu izmaksu svārstību ierobežošanā.

KEM piekrīt Valsts kontroles secinājumam, ka atsevišķu valsts kapitālsabiedrību ieguldījumi enerģētikas infrastruktūras attīstībā pamatā ir balstīti biznesa interesēs. KEM saredz, ka tas kopumā ir likumsakarīgi, jo arī valsts kapitālsabiedrība ir komersants, kas veic komercdarbību saskaņā ar Komerclikumu. Komerclikuma pirmā panta otrajā daļā noteikts, ka komercdarbība tiek veikta peļņas gūšanas nolūkā.

3. *Par revīzijas ieteikumiem: vai Valsts kontroles ieteikumi ir saprotami, un vai tie palīdzēs uzlabot iestādes darbu?*

KEM ieskatā, lietderības revīzijas ietvaros sniegtie ieteikumi ir saprotami un palīdzēs uzlabot KEM darbu. Sniegtie ieteikumi tiks ņemti vērā, turpinot darbu pie normatīvā regulējuma pilnveides, Enerģētikas Stratēģijas izstrādes 2050.gadam un aktīvas sadarbības turpināšanā ar iesaistītajām institūcijām un organizācijām. Tāpat revīzijas secinājumi un ieteikumi tiks ņemti vērā vērtējot Eiropas Komisijas piedāvātās ambīcijas 2040.gada mērķiem virzībā uz klimatneitralitātes sasniegšanu un to potenciālo ietekmi uz Latvijas tautsaimniecību, galapatērētājiem, nozarēm, kā arī jau sākuma stadijā identificējot potenciālos pasākumus mērķu sasniegšanai un tam nepieciešamo finansējumu.

Atbilstoši KEM un Valsts kontroles saskaņotajam ieteikumu ieviešanas grafikam, KEM ir apņēmusies noteiktos termiņos nodrošināt Valsts kontroles izteikto ieteikumu ieviešanu.

KEM pateicas Valsts kontroles Pirmā revīzijas departamenta revidentiem par revīzijā ieguldīto darbu un sadarbību revīzijas laikā.

Cieņā,

Valsts sekretāra pienākumu izpildītāja,
Valsts sekretāra vietniece

Līga Rozentāle

I.Iļjina 63007353
Inga.Iljina@kem.gov.lv

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO
PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU